

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Marie Turkové a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobce: **Ing. L. V.** zastoupeného Mgr. Alešem Čápem, advokátem, se sídlem v Jihlavě, Divadelní 8, proti žalovanému: **Krajskému úřadu kraje Vysočina**, odboru sekretariátu ředitele a krajského živnostenského úřadu, se sídlem Jihlava, Žižkova 57, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 21. 2. 2005, č. j. 31 Ca 38/2004 – 61,

t a k t o :

Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 21. 2. 2005, č. j. 31 Ca 38/2004 – 61, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobou podanou u Krajského soudu v Brně dne 1. 3. 2004 se žalobce domáhá přezkoumání rozhodnutí žalovaného podle § 65 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“) ze dne 10. 12. 2003, č. j. KÚJI 18431/2003 PS, jímž žalovaný správní orgán podle ustanovení § 59 odst. 2 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád) ve znění pozdějších předpisů, zamítl odvolání žalobce proti rozhodnutí Městského úřadu Polná, odboru správního ze dne 1. 10. 2003, č. j. 3201/601/03/3, a napadené rozhodnutí potvrdil. Uvedeným rozhodnutím správního orgánu I. stupně bylo vyhověno návrhu J. Š., bytem P., N. H. 107, na zrušení údaje o místu trvalého pobytu jmenovaného s tím, že místem jeho trvalého pobytu bude nadále sídlo ohlašovny, tj. P., H. n. 39.

Společně s podanou žalobou, již se stěžovatel domáhal zrušení uvedených rozhodnutí správních orgánů obou stupňů, požádal též o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce ve smyslu 35 odst. 7 a násl. s. ř. s., což odůvodňoval svou nepříznivou osobní

a ekonomickou situací. Krajský soud v Brně usnesením ze dne 28. 5. 2004 žádost žalobce o osvobození od soudních poplatků zamítl a zamítl též jeho návrh na ustanovení zástupce pro řízení před soudem. V usnesení uvedl, že podle ustanovení § 55 odst. 4 soudního řádu správního se od odůvodnění tohoto usnesení upouští. Soud žalobce poučil, že proti tomuto rozhodnutí nejsou opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s. a contrario).

Následujícím usnesením ze dne 10. 8. 2004, č. j. 31 Ca 38/2004 – 26, vyzval soud žalobce, aby do 10-ti dnů od doručení usnesení zaplatil soudní poplatek za řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu, který činí podle položky č. 14a, bod 2, písm. a) Sazebníku soudních poplatků 2000 Kč. Upozornil jej, že nebude-li soudní poplatek ve stanovené lhůtě zaplacen, řízení před soudem bude zastaveno. Současně žalobce poučil, že proti tomuto usnesení není odvolání přípustné ve smyslu ustanovení § 14 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích.

Žalobce na toto usnesení reagoval podáním, v němž sdělil, že soudní poplatek není schopen uhradit z důvodu nedostatku finančních prostředků, což dokládal fotokopii několika dokladů o své finanční situaci.

Usnesením ze dne 30. 9. 2004, č. j. 31 Ca 38/2004 – 36, Krajský soud v Brně řízení zastavil a současně vyslovil, že účastníci nemají právo na náhradu nákladů řízení. Poukázal na to, že žalobce nesplnil svoji poplatkovou povinnost, která mu vznikla okamžikem podání žaloby, ve smyslu ustanovení § 4 odst. 1 písm. a) zákona o soudních poplatcích a neučinil tak ani v dodatečně lhůtě určené mu soudem. Přitom podání ze dne 1. 9. 2004 není možné podle jeho obsahu považovat za opětovnou žádost o osvobození od soudních poplatků. Proto soudu nezbylo, než řízení ve smyslu § 9 odst. 1, věty za středníkem, zákona o soudních poplatcích, zastavit. Toto rozhodnutí nabylo právní moci dne 8. 11. 2004 a žalobce v něm byl upozorněn na nepřípustnost opravných prostředků.

Dne 22. 11. 2004 podal žalobce kasační stížnost, jak proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 28. 5. 2004, č. j. 31 Ca 38/2004 – 23, jímž zamítl soud žádost žalobce o osvobození od soudních poplatků a žádost o ustanovení právního zástupce pro řízení před soudem, tak proti usnesení ze dne 30. 9. 2004, č. j. 31 Ca 38/2004 – 36, jímž bylo řízení pro nezaplacení soudního poplatku zastaveno. Žalobce navrhoval, aby Nejvyšší správní soud podle § 110 odst. 1 s. ř. s. obě usnesení zrušil a věc vrátil uvedenému soudu k dalšímu řízení. V podané kasační stížnosti vyjádřil žalobce (dále jen „stěžovatel“) názor, že v jeho případě jsou splněny podmínky též pro přiznání osvobození od soudních poplatků pro řízení o kasační stížnosti. K výzvě soudu sdělil pak podáním ze dne 20. 1. 2005, že žádá o osvobození od soudních poplatků, přičemž současně navrhl, aby mu soudem byl pro toto řízení ustanoven zástupcem Mgr. Aleš Čáp, kterému již dříve pro podání kasační stížnosti udělil plnou moc.

Usnesením ze dne 21. 2. 2005, č. j. 31 Ca 38/2004 – 61, Krajský soud v Brně zamítl žádost stěžovatele o osvobození od soudních poplatků v řízení o kasační stížnosti proti usnesení téhož soudu ze dne 28. 5. 2004, č. j. 31 Ca 38/2004 – 23, jakož i žádost stěžovatele o osvobození od soudních poplatků pro řízení o kasační stížnosti proti usnesení téhož soudu ze dne 30. 9. 2004, č. j. 31 Ca 38/2004 – 36. Dále zamítl návrh stěžovatele na ustanovení zástupce z řad advokátů pro řízení o obou výše uvedených kasačních

stížnostech. V odůvodnění rozhodnutí krajský soud uvedl, že v projednávaných věcech napadá stěžovatel kasačními stížnostmi usnesení uvedeného soudu, jejichž přezkum cestou tohoto mimořádného opravného prostředku je vyloučen. Jde proto o návrhy, které zjevně nemohou být úspěšné, jak to má na zřeteli ustanovení § 36 odst. 3, věta druhá s. ř. s. Stěžovatel tudíž z tohoto důvodu nesplňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků a soudu nezbylo, než jeho žádosti zamítnout. Krajský soud poté poukázal na předpoklady, za nichž lze podle ustanovení § 35 odst. 7, věty první před středníkem s. ř. s. ustanovit navrhovateli zástupce, jímž může být i advokát. Stěžovatel však nesplňuje jednu se zákonem obligatorně vyžadovaných podmínek pro možnost vyhovění jeho návrhu, a tou je splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků. Krajský soud v této souvislosti upozornil, že stěžovatel je ostatně v případě obou kasační stížností zastoupen advokátem a za tohoto stavu je tedy pojmově vyloučeno ustanovit mu advokáta cestou soudního rozhodnutí.

Proti všem čtyřem (I., II., III., IV.) výrokům napadeného usnesení podal stěžovatel včas kasační stížnost z důvodů uvedených v ustanoveních § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s., tj. pro nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení, jakož i pro nepřezkoumatelnost spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popř. v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé. Stěžovatel vyslovuje přesvědčení, že jiná vada řízení před soudem spočívá v nepřipustnosti vydání napadeného rozhodnutí podle Listiny základních práv a svobod – článku 3 odst. 3, podle něhož nikomu nesmí být způsobena újma na právech pro uplatňování jeho základních práv a svobod a podle článku 37 odst. 2 Listiny, podle něhož má každý právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy a to od počátku řízení, přičemž všichni účastníci jsou si v řízení rovni. Každý se může přitom stanoveným postupem domáhat svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu podle článku 36 odst. 1 Listiny. Stěžovatel dále namítá též nepřezkoumatelnost správního rozhodnutí nejen pro nesrozumitelnost, ale též pro nedostatek důvodů. Stěžovatel vytýká soudu, že v napadeném usnesení předjímá, že opravný prostředek stěžovatele je předem bezúspěšný. Vylučuje ho tím z možnosti domáhat se svých nároků před soudem. Klade si otázku, zda i v případě, že by poplatník uhradil soudní poplatek z návrhu, by krajský soud řízení nezastavil. Má za to, že ustanovení § 35 odst. 7 s. ř. s. je formulováno nešťastně a není mu zřejmé, na základě čeho dospěl krajský soud k závěru, že návrh nemůže být zřejmě úspěšný. V odůvodnění rozhodnutí to totiž vysvětleno není. Zdůrazňuje ustanovení § 102 věty druhé s. ř. s., podle něhož je kasační stížnost přípustná proti každému rozhodnutí krajského soudu ve správním soudnictví, není-li dále stanoveno jinak a na ustanovení § 104, které vymezuje případy nepřipustnosti kasační stížnosti. Dovozuje, že o takový případ nepřipustnosti se však v dané věci nejedná. Navrhuje, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadené rozhodnutí Krajského soudu v Brně a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaný ve vyjádření kasační stížnosti vyjádřil s napadeným usnesením Krajského soudu v Brně souhlas a navrhoval proto zamítnutí kasační stížnosti pro její nedůvodnost.

Za procesní situace, kdy stěžovatel podal kasační stížnost jak proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 28. 5. 2004, č. j. 31 Ca 38/2004 – 23, jímž byla zamítnuta žádost žalobce o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce pro řízení před soudem,

tak i kasační stížnost proti usnesení téhož soudu ze dne 30. 9. 2004, č. j. 31 Ca 38/2004 – 36, jímž bylo zastaveno řízení pro nezaplacení soudního poplatku žalobcem, a konečně též kasační stížnost proti dalšímu usnesení téhož soudu ze dne 21. 2. 2005, č. j. 31 Ca 38/2004 – 61, jímž byly zamítnuty žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků v řízení o kasačních stížnostech podaných proti oběma předchozím usnesením a zamítnuty též jeho návrhy na ustanovení zástupce z řad advokátů pro řízení o týchž kasačních stížnostech, je Nejvyšší správní soud toho názoru, že je třeba nejprve rozhodnout o podané kasační stížnosti proti naposledy uvedenému usnesení, tj. usnesení ze dne 21. 2. 2005, č. j. 31 Ca 38/2004 – 61, a proto tak také postupoval.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení Krajského soudu v Brně v rozsahu kasační stížnosti a v rámci zde uplatněných důvodů (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s.) a dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

Stěžovatel v kasační stížnosti výslovně uplatňuje důvody uvedené v § 103 odst. 1 písm. a) a písm. d) s. ř. s., jimiž jsou: a) nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení, d) nepřezkoumatelnost spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popř. v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

Podle ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu osvobozen od soudních poplatků. Dospěl-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Podle ustanovení § 35 odst. 7 s. ř. s. může předseda senátu navrhovateli (žalobci), u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to třeba k ochraně jeho práv, na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát.

Z obsahu spisu je zřejmé, že Krajský soud v Brně žádosti stěžovatele na osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce pro řízení o žalobě nevyhověl (usnesením ze dne 28. 5. 2004), aniž by svůj postup odůvodnil. Uvedl, že proti tomuto usnesení nejsou opravné prostředky přípustné. Dalším usnesením ze dne 30. 9. 2004 řízení zastavil pro nesplnění poplatkové povinnosti stěžovatelem. Rovněž toto usnesení obsahuje poučení, že proti němu není odvolání přípustné. Proti oběma těmito rozhodnutími podal stěžovatel kasační stížnosti a současně požádal o osvobození od soudních poplatků pro řízení o obou kasačních stížnostech a návrh na ustanovení zástupce z řad advokátů pro řízení o týchž kasačních stížnostech. Žádosti a návrhy stěžovatele byly napadeným usnesením ze dne 21. 2. 2005 Krajským soudem v Brně zamítnuty (celkem 4 výroky) s odůvodněním, že kasačními stížnostmi jsou napadána usnesení soudu, jejichž přezkum cestou tohoto mimořádného opravného prostředku je vyloučen; jde tudíž o návrhy, které zjevně nemohou být úspěšné, jak to má na zřeteli § 36 odst. 3 věta druhá s. ř. s. Proto stěžovatel nesplňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků a důsledně tomu též podmínky pro ustanovení zástupce pro řízení o kasačních stížnostech soudem (§ 35 odst. 7 věta první před středníkem s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud se s tímto posouzením věci Krajským soudem v Brně neztotožňuje.

Nejvyšší správní soud předesílá, že v rámci řízení o kasační stížnosti stěžovatele proti naposledy vydanému usnesení Krajského soudu v Brně nemůže předjímat úspěšnost kasační stížnosti stěžovatele, kterou podal proti předchozím usnesením téhož soudu (ze dne 28. 5. 2004 a 30. 9. 2004). Jeho úkolem je posouzení důvodnosti kasační stížnosti podané proti usnesení ze dne 21. 2. 2005. Je přesvědčen, že posouzení toho, zda může či nemůže být kasační stížnost úspěšná, vzhledem k charakteru posuzované věci při rozhodování o žádosti o osvobození od soudních poplatků pro řízení o kasační stížnosti a návrhu na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti, krajskému soudu nepřisluší. Krajský soud v Brně nemůže předvídat, jak Nejvyšší správní soud v otázce úspěšnosti kasační stížnosti rozhodne, a to tím spíše, že se jedná o případ, kdy kasační stížnost rozporuje mj. usnesení soudu, jímž nebylo přiznáno osvobození od soudních poplatků a nebylo vyhověno návrhu na ustanovení zástupce pro řízení o žalobě, aniž by tento zamítavý závěr soudu byl zdůvodněn. Navíc usnesení obsahovalo poučení o nepřipustnosti opravných prostředků, což je v rozporu se stávající judikaturou ve věcech správního soudnictví. Následující usnesení, jímž bylo řízení zastaveno pro nezaplacení soudního poplatku bylo pak odvislé od výsledku posouzení žádosti o osvobození od soudních poplatků. Podle názoru Nejvyššího správního soudu nejde v případě posuzování žádosti o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti o věci, v nichž by bez dalšího, tj. bez meritorního posouzení, bylo možné deklarovat zjevnou neúspěšnost návrhu. Krajský soud není oprávněn učinit si sám předběžný úsudek o právním názoru Nejvyššího správního soudu. V posuzované věci u žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků a jeho návrhu na ustanovení zástupce pro řízení o podaných kasačních stížnostech tak Krajskému soudu v Brně toliko zbývalo posoudit, zda stěžovatel splňuje předpoklady pro osvobození od soudních poplatků (ve smyslu zkoumání poměrů osobních, majetkových a výdělkových), když jinak je pro řízení o kasační stížnosti zastoupení advokátem povinné (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud dodává, že osvobozením účastníka, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, od soudních poplatků, plní soud povinnost zajistit účastníkům stejné možnosti k uplatnění jejich práv podle článku 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, podle něhož se každý může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu. Osvobození od soudních poplatků proto nezávisí na volné úvaze soudu; jsou-li splněny podmínky pro osvobození, je povinností soudu takové žádosti účastníka řízení vyhovět. Rozhodnutí o žádosti musí odpovídat tomu, aby účastník nebylo jen pro jeho majetkové a sociální poměry znemožněno uplatňovat nebo bránit své právo. Objektivní nedostatek finančních prostředků by tedy neměl způsobit nemožnost dovolat se svého práva u soudu. Závěr soudu však uvedeným požadavkům neodpovídá, neboť soud se omezil pouze na konstatování, že kasační stížnost zjevně nemůže být úspěšná, což uvedenému soudu, jak již bylo výše zdůrazněno, nepřisluší předesílat. Na tomto závěru nemění nic ani skutečnost, že k sepisu kasační stížnosti zplnomocnil stěžovatel advokáta Mgr. Aleše Čápa, pokud žádost o osvobození od soudních poplatků zdůvodňuje nedostatkem finančních prostředků k zaplacení odměny advokátovi.

Nejvyšší správní soud k tomuto závěru uvádí, že v dalším řízení bude třeba, aby krajský soud především vycházel při svém rozhodování o žádosti stěžovatel z podmínek uvedených v ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s., tj. posoudil, zda stěžovatel doložil, že nemá dostatečné finančních prostředky a může mu být proto na jeho žádost usnesením

předsedy senátu přiznáno osvobození od soudních poplatků. Odepření posouzení těchto předpokladů by za situace, pokud by stěžovatel podmínky pro osvobození od soudních poplatků splňoval, ve svých důsledcích znamenalo odepření možnosti dovolat se svého práva u Nejvyššího správního soudu.

Nejvyšší správní soud proto z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tedy pro nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem, pokládá kasační stížnost za důvodnou, a proto napadené usnesení Krajského soudu v Brně zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. V dalším řízení je krajský soud vázán shora uvedeným právním názorem (§ 110 odst. 3 s. ř. s.). V novém rozhodnutí rozhodne soud i o náhradě nákladů řízení o této kasační stížnosti.

Teprve po tomto rozhodnutí Krajského soudu v Brně a znovu postoupení věci Nejvyššímu správnímu soudu, rozhodne Nejvyšší správní soud o kasačních stížnostech stěžovatele proti usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 28. 5. 2004, č. j. 31 Ca 38/2004 – 23, a ze dne 30. 9. 2004, č. j. 31 Ca 38/2004 – 36.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 25. října 2006

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu